Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXVI. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 8, 1879. CHICAGO 23, ILL., ČETRTEK, 25. MAJA (MAY 25), 1944 Subscription $6.00 Yearly STEV.—NUMBER 103

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Nemške divizije na italijanski fronti v nevarnosti uničenja

Zavezniške armade na obali pri Anziju in glavni italijanski fronti v ofenzivi proti nemški oboroženi sili. Ameriške pehotne enote prodirajo proti Cisterni. Odločilna bitka za posest Rima se začela.—Ameriški in britski letalci vrgli čez 5500 ton bomb na nacijska letališča v Franciji in mesta ter industrijska središča v zapadni Nemčiji.—Ameriške čete raztegnile mostišča v operacijah na Novi Gvineji. Japonci tepeni v bitki s Kitajci na fronti v provinci Honan

London, 24. maja.—Zavezniške armade so prebile Hitlerjevo linijo v bližini Aquina in potisnile v past deset nemških vojaških divizij, zbranih na južni strani Anzija. Te so zdaj v nevarnosti uničenja. Zavezniki prodirajo naprej in drobe odpor sovražnika. Ameriške čete so zasegle del apijske ceste, ki vodi v Rim. Na glavni italijanski fronti imajo Nemci trinajst divizij, pet pa v severni Italiji. Poveljstvo ne bo moglo zagnati slednjih v akcijo proti zaveznikom, ker so zavojevane v bitkah z italijanskimi in jugoslovanskimi partizani.

Neapel, Italija, 24. maja.—Zavezniške armade na obali pri Anziju in glavni italijanski fronti so začele ofenzivo proti nemški oboroženi sili. Ta bo najbrže odločila usodo Rima in desete nemške armade v nekaj dneh.

Strahovito bombardiranje nemških vojaških koncentracij iz zraka je bilo uvod v ofenzivo ameriških in britskih čet pete armade. Ljute bitke divjajo na ozemlju, ki je oddaljeno le 20 milj od Rima.

Ameriške pehotne enote prodirajo proti Cisterni in drobe odpor sovražne sile. Glavni cilj je presekanje nemške komunikacijske zveze z italijansko fronto. Britske čete prodirajo direktno proti Rimu. Njihove operacije podpirajo ameriške bojne ladje z bombardiranjem nemških pozicij.

Na glavni italijanski fronti so v akciji britske, kanadske in poljske čete osme armade. Izvršile so več naskokov na Hitlerjevo trdnjavsko črto v dolini ob reki Liri, 35 milj vzhodno od Anzija. Ameriške in francoske kolone se vale naprej od Pica v smeri Terracina, pristaniščnega mesta. Vsa zavezniška oborožena sila je bila zagnana v bitko proti sovražniku.

Feldmaršal Kesselring je vrgel v boj proti zaveznikom sedemnajst nemških divizij v upanju, da bo preprečil zdrobitev svoje sile. General Alexander, vrhovni poveljnik zavezniških armad, je napovedal poraz nemških divizij.

Izgleda, da se končna in odločilna bitka za posest Rima začenja. Ozemlje pri Anziju je pozorišče glavnih vojnih operacij. Pehotni in oklopni oddelki ameriške armade napadajo nemške trdnjave pri Cisterni. General Clark, ki osebno vodi ofenzivo proti Nemcem, je dejal, da je popolnoma zadovoljen z uspehi operacij.

London, 24. maja.—Ameriški letalci so metali bombe na nacijska letališča v Franciji in mesta ter industrijska središča v zapadni Nemčiji. Angleški letalci so istočasno bombardirali mesta v provinci Brandenburg, v kateri je Berlin.

Napadov na nacijska letališča in nemška mesta se je udeležilo čez 4000 ameriških in britskih letal. Uradno poročilo pravi, da so vrgli čez 5500 ton razstrelilnih in zažigalnih bomb, ki so razdejale mnogo vojaških objektov in zanetile ogromne požare. V spopadih v zraku so zavezniki sestrelili 87 nemških bojnih letal.

Poročila iz Berlina in Moskve trdijo, da odmor na ruskih frontah še traja. Moskva pravi, da se položaj ni izpremenil, dočim Berlin omenja aktivnosti v omejenem obsegu.

Zavezniški stan, Nova Gvineja.—Čete šeste ameriške armade, ki prodirajo v severni smeri, so raztegnile mostišča do reke Tor na nasprotni strani otoka Wakda, poroča glavni stan generala Douglasa MacArthurja. Američani so zasedli ta otok zadnji teden.

Ameriški letalci so bombardirali japonske baze na otokih Biak, Schouten, Celebes in Manokwari. Vrgli so čez dvesto ton bomb na te baze.

New Delhi, Indija, 24. maja.—Japonska sila pri Imphalu, Indija, je bila ojačana v zadnjih dneh, poroča glavni stan admirala Louisa Mountbattena, vrvrhovnega poveljnika zavezniške oborožene sile v južnovzhodni Aziji. Japonski pehotni oddelki so s podporo topništva naskočili pozicije britskih in indijskih čet pri Tiddimu, a so bili vrženi nazaj z velikimi izgubami.

Čungking, Kitajska, 24. maja.—Kitajske čete na fronti ob reki Salween so v ofenzivi proti Japoncem, poroča kitajsko poveljstvo. Presekale so burmsko cesto pri Čefangu in s tem blokirale pošiljanje orožja japonski armadi v južnozapadnem delu Kitajske.

Poveljstvo poroča, da so Kitajci v ofenzivi tudi v provinci Honan. Japonske kolone so bile poražene v bitki pri Lušinu. To mesto leži 18 milj vzhodno od meje province Šensi. Ljute bitke med Kitajci in Japonci divjajo na ozemlju v bližini železnice Peiping-Hankov.

Angleška misija dospela v Albanijo

Prizadevanja za združitev gerilcev

London, 24. maja.—Clement Attlee, podpredsednik vlade, je izjavil v parlamentu, da je angleška misija dospela v Albanijo z namenom, da združi vse gerilske grupe v eni organizaciji, da bo kot taka lahko vodila učinkovitejšo borbo proti nemški sili.

Attlee je namignil, da bodo albanski gerilci igrali važno vlogo, kadar bodo zavezniške čete invadirale Balkan. Nedavno je prišlo poročilo, da se je 30,000 albanskih gerilcev pridružilo jugoslovanski osvobodilni armadi, katere poveljnik je maršal Tito. Ti tvorijo grupo, znano pod imenom "Sinovi orla."

Albanski gerilci so zasedli tri važna komunikacijska središča. Ta so Elbasani, 30 milj južno od Tirane, glavnega albanskega mesta, Berati, 30 milj pod Elbasanijem, in Korica, 15 milj od grške meje.

Titova armada razbija nemške vlake

Partizani v ofenzivi v Sloveniji

London, 24. maja.—Enote jugoslovanske osvobodilne armade napadajo sovražnika v Dalmaciji in na Hrvaškem in razbile so trinajst nemških vojaških vlakov, poroča glavni stan maršala Tita. Izvršile so več napadov na nemške zalagalne linije.

Partizani so okupirali Ljubis, mesto ob meji Srbije in Sandžaka, ter zaplenili velike zaloge orožja in streliva. Partizani so v ofenzivi v Sloveniji, kjer so reokupirali Trebnje, križišče železnice Ljubljana-Zagreb. Nemško poveljstvo je zagnalo nove čete v boj proti partizanom v Sloveniji in Zagorju, distriktu severne Hrvaške.

Enote zavezniške bojne mornarice, ki podpirajo operacije Titove armade v Dalmaciji, so potopile nemški parnik v bližini Peljasaca, drugega poškodovale, dva manjša parnika pa zasegle.

V prašanje kontrole osvobojenih krajev

Londonski list opozarja na nevarnosti

London, 24. maja.—List Daily Mail pravi, da bosta Velika Britanija in Amerika, če bosta še nadalje odklanjali podporo provizoričnim vladam za Francijo, Jugoslavijo in Grčijo, zasejali seme bodočim revolucajim v teh državah.

List ne odobrava načrtov, da general Dwight D. Eisenhower, vrhovni poveljnik zavezniške invazijske sile, rešuje vprašanja kontrole in upravljanja ter vodstva civilnih zadev v krajih, ki jih osvobode zavezniki. To spada v področje političnih grup. Eisenhower ima dovolj dela s pripravami za invazijo Evrope.

Daily Mail kritizira vladi Velike Britanije in Amerike, ker nočeta priznati francoskega narodnega odbora kot vlade. Predsednik tega odbora je general Charles de Gaulle. Sovjetska Rusija je priznala ta odbor kot vlado.

Sodnik odrekel državljanstvo Kitajcu

San Francisco, Cal., 24. maja.—Federalni sodnik A. F. St. Sure je odrekel državljanstvo Kitajcu Fongu Čungu, ki je služil osem mesecev v ameriški armadi. Sodi se, da bo zadeva prišla pred federalno vrhovno sodišče. Okrog 200 sličnih slučajev čaka rešitve. Čung je bil odpuščen iz ameriške armade zaradi neznanja angleščine. Njegov odvetnik je trdil, da zakon naturalizacije ne zahteva vzgojnih pridobitev za nedržavljane, ki so služili v ameriški armadi. Sodnik je dejal, da Čung, ki je v Ameriki 17 let, nima nobenega pojma o obliki ameriške vlade.

Izpraznitev krajev v francoski Indokini

New York, 24. maja.—Radio Tokio je naznanil decentralizacijo in evakuacijo več krajev v francoski Indokini, ki je pod japonsko dominacijo. To je prvi korak v ustanovitev učinkovitega obrambnega sistema. Za one, ki so bili evakuirani, so bile zgrajene barake v hribih v notranjosti dežele.

Delovanje nacijskih grup v Ameriki

Detajli razkriti na obravnavi

Washington, D. C., 24. maja.—Peter Gissibl, bivši vodja podružnice Nemško-ameriškega bunda, nacijske organizacije, v Chicagu, je nastopil kot prva priča na obravnavi pred federalnim sodiščem proti 29 osebam, ki so obtožene zarote in prevratnih aktivnosti.

Gissibl je razkril delovanje bunda in drugih nacijskih organizacij. Dejal je med drugim, da se je nacijsko gibanje v Ameriki začelo 12. oktobra 1924 z ustanovitvijo Tevtonskega društva v Chicagu. Organizatorji so bili on, njegova dva brata in nekaj drugim nemških priseljencev. To društvo je l. 1932 osvojilo novo ime — Prijatelji Hitlerjevega gibanja. Naslednje leto je dobilo ime Prijatelji Nove Nemčije, l. 1936 pa je postalo Nemško-ameriški bund.

Vsi člani so se obvezali, da bodo širili nacijske ideje in propagando. Pozdravljali so se z nacijskimi gesli in nosili slične uniforme kot nemški vojaki pred letom 1936. Gissibl je dejal, da so bili glavni voditelji Gerhard Wilhelm, August Klapptrott in Herman Max Schwinn. Vsi so obtoženci na obravnavi.

Henry Klein, odvetnik obtoženca Eugena N. Sanctuaryja, je dejal, da so obtoženci žrtve persekucije. "Dokazali bomo, da so persekucijo podžgali profesionalni židje in komunisti," je dejal. "Njen namen je zakriti grehe in zločine predsednika Roosevelta in njegove administracije. Roosevelt je pod popolno kontrolo ruskega diktatorja Stalina. Član vrhovnega sodišča Felix Frankfurter in Sidney Hillman, načelnik odbora za politično akcijo CIO, sta glavno orodje komunizma v Ameriki."

Podpredsednik Wallace v Alaski

Fairbanks, Alaska, 24. maja.—Podpredsednik Henry A. Wallace se je ustavil v tem mestu na poti v Čungking, Kitajska. Obiskal je univerzo in konferiral z dr. Charlesom E. Bunnellom, predsednikom univerze, ter z G. Gasserjem, dekanom departmenta za poljedelstvo. Wallace je dospel v Alasko iz Washingtona z letalom.

Vladni odbor odobril zvišanje plače

Chicago, 24. maja.—Vojni delavski odbor je odobril zvišanje plače delavcem, ki so uposleni v tovarnah Zenith Radio Corp. Zadevno naznanilo je podal Edgar L. Warren, pokrajinski direktor odbora. V tovarnah te korporacije je uposlenih 4650 delavcev. Nova mezdna lestvica določa minimalno plača 64 centov na uro.

Avtna unija apelira na Roosevelta

East Moline, Ill., 24. maja.—Avtna unija CIO je apelirala na predsednika Roosevelta, naj odredi zasedo tovarne Deere Harvester Co. Unija je oklicala stavko v znak protesta, ker je kompanija odrekla plačane počitnice delavcem. Carl Parker, reprezentant unije, je dejal, da je v stavki zavojevanih 2300 delavcev.

Belgijski uradniki dobili imena izdajalcev

London, 24. maja.—Uradniki zborov belgijske ubežne vlade, ki bodo prevzeli administracijske posle v Belgiji, ko bodo Nemci izgnani iz dežele, so dobili seznam imen kvizlingov in izdajalcev. Doznava se, da seznam uključuje najmanj 2500 imen oseb, ki bodo postavljene pred sodišče in kaznovane.

DRUŽBA OBDOLŽENA PROTIDELAVSKE TAKTIKE

Član federalnega delavskega odbora orisal ozadje konflikta

POGAJANJA ZA SKLENITEV POGODBE

Washington, D. C., 24. maja.—Gerard D. Reilly, član federalnega delavskega odbora, je pri zaslišanju pred kongresnim odsekom izjavil, da je bila protidelavska taktika Montgomery Ward & Co. glavni vzrok stavke, kateri je sledila zasega lastnine kompanije v Chicagu po federalni vladi. Načelnik odseka, kateremu je bila poverjena preiskava konflikta med kompanijo, unijo United Retail, Wholesale & Department Store Employees in vojnim delavskim odborom, je kongresnik Ramspeck, demokrat iz Georgije.

"Stališče Montgomery Ward & Co. z oziroma na legalne obveznosti na podlagi delavskega zakona se ne more prezreti pri tehtanju vzrokov konflikta," je rekel Reilly. "To stališče je potisnilo na površje vprašanje eksplozivnega značaja v odnošajih med unijo in kompanijo."

Reilly je nastopil kot priča pred kongresnim odsekom. Kongresnik Ramspeck je dejal, da bo danes prišel pred odsek federalni justični tajnik Biddle, Sewell L. Avery, načelnik odbora direktorjev Montgomery Ward & Co., pa bo zaslišan 5. ali 6. junija.

Reilly je omenil več slučajev kršenja provizij delavskega zakona po kompaniji. Obdolžil jo je ustrahovanja delavcev, ki so se skušali organizirati, špionaže in izzivanja vojnega delavskega odbora. Montgomery Ward & Co. je provocirala stavko, ko se je uprla odloku tega odbora, da se mora pogajati z unijo glede sklenitve pogodbe.

Springfield, Ill., 24. maja.—J. T. Farr, reprezentant mednarodne unije strojnikov, včlanjene v Ameriški delavski federaciji, je naznanil, da bo pritiskal za pogajanja glede sklenitve pogodbe s Hummer Manufacturing Co. podružnico Montgomery Ward & Co. Vojni department je zasegel tovarno te kompanije na odredbo predsednika Roosevelta zadnji teden, ko se je uprla odloku vojnega delavskega odbora, da mora podpisati pogodbo z unijo. S tem je provocirala stavko, katera je bila zaključena po zasegi tovarne. Farr je dejal, da so se vsi stavkarji vrnili na delo.

Japonci postavili ceno za mir z Ameriko

London, 24. maja. — Radio Berlin poroča na podlagi informacij iz Tokija, da so Japonci postavili ceno za mir z Ameriko. Pogoje so sestavili japonski veščaki. Cena je izročitev vseh ladij ameriške bojne mornarice in vseh parnikov Japonski. Slednja si pridržava tudi pravico vojaškega nadzorstva in kontrole Amerike za deset let.

Stavka zavrla produkcijo traktorjev

Berwick, Pa., 24. maja.—Okrog 6500 delavcev, članov jeklarske unije CIO, je zastavkalo proti American Car & Foundry Co. in s tem zavrlo produkcijo traktorjev, tankov in drugega materiala za armado. Stavka je bila oklicana, ker je kompanija odslovila pet delavcev.

Poljska ubežna vlada premešana

Trije predstavniki demokratov v kabinetu

London, 24. maja.—Poljska ubežna vlada je bila reorganizirana z uključenjem treh reprezentantov narodne demokratske stranke. Ti so dr. Tadej Bielecke, načelnik izvršnega sveta stranke, profesor Vladislav Folkierski, načelnik sveta stranke, in M. Berezowski, tajnik sveta.

Dasi je demokratska stranka ena največjih in najvplivnejših na Poljskem, ni imela doslej reprezentacije v vladi in ne v poljskem narodnem svetu. Doznava se, da bo zahtevala pet sedežev v narodnem svetu. Komunistična stranka nima predstavništva v ubežni vladi.

Berezowski je edini član sveta narodne enotnosti, poljskega podtalnega parlamenta, ki je pobegnil v Anglijo. On je izjavil, da se bodo vršila pogajanja glede uključenja predstavnikov vseh političnih strank v svet narodne enotnosti.

Roosevelt naj pojasni vojne cilje

Senator Bridges okrcal predsednika

Washington, D. C., 24. maja.—Senator Bridges, republikanec iz New Hampshira, je pozval Roosevelta, naj pojasni ameriškemu ljudstvu vojne cilje, preden bodo življenja ameriških vojakov žrtvovana v invaziji Evrope. Roosevelt naj zahteva od Velike Britanije in sovjetske Rusije sprejetje načel Atlantskega čarterja, preden se začne invazija.

Senator je očital Rooseveltu, da noče zaupati svojih načrtov ameriškemu ljudstvu. Vzrok je morda v tem, ker je pomagal k rojstvu pošasti, nad katero je izgubil kontrolo. Rooseveltov molk je poniževalen za Ameriko, če se upošteva dejstvo, da Stalin ne skriva svojih namenov. To velja tudi za Churchilla in predsednike vlad britskih dominionov, ki so javno povedali svoje namene in cilje.

"Ako je zmaga na bojiščih edini cilj, tedaj je očitno, da to ni ameriška vojna," je rekel Bridges. "Življenja ameriških vojakov bodo žrtvovana zaman, če bodo izgubljeni ideali in načela Atlantskega čarterja. Od konference v Teheranu se je mnogo spremenilo. Mi kot Američani še vedno cenimo naš način življenja bolj kot vse drugo in smo odločno proti komunizmu."

Bridges je v svojem govoru napadal Stalina in Churchilla. Poudarjal je, da ameriški interesi ne smejo biti podrejeni onim sovjetske Rusije in Velike Britanije. Ameriki ne sme diktirati britski premier in ruski diktator.

Ameriška admirala konferirala v Avstraliji

Zavezniški stan na Pacifiku, 24. maja. — Glavni stan generala Douglasa MacArthurja poroča, da sta admiral William F. Halsey, vrhovni poveljnik ameriške bojne mornarice v južnem delu Pacifiku, in admiral Thomas S. Kinkaid, poveljnik ameriške mornarice v zapadnem delu Pacifika, konferirala v Avstraliji. Halsey je imel prej sestanek z admiralom E. J. Kingom, vrhovnim poveljnikom ameriške bojne mornarice, v San Franciscu. Admiral Kinkaid je vodil pomorske operacije proti japonski mornarici, ki so omogočile izkrcanje ameriški sili na Hollandiji in Aitapu, Nova Gvineja, pred dvema mesecema.

ROOSEVELT RAZKRIL OBSEG POMOČI ZAVEZNIKOM

Priprave za udarce po Hitlerjevi trdnjavi

ODLOČILNE BITKE NAPOVEDANE

Washington, D. C., 24. maja.—Predsednik Roosevelt je informiral kongres, da je zavezniška invazijska sila, oborožena z najmodernejšim orožjem, pripravljena za naskok na Hitlerjevo evropsko trdnjavo in udarce, pod katerimi se bo ta trdnjava sesula v prah. Oborožitev so omogočile milijarde dolarjev v obliki pomoči zaveznikom na podlagi posojilno-najemninskega programa.

Predsednik je napovedal, da se ura odločilnih bitk bliža. Sunki proti Nemčiji pridejo z ofenzivnih baz na zapadu, jugu in vzhodu.

V svojem poročilu kongresu je Roosevelt razkril, da vrednost orožja, zalog in postrežbe s strani Amerike zavezniškim državam je dosegla vsoto $24,500,000,000.

"Bojevna sila mnogih narodov je bila strnjena za skupne operacije," je dejel Roosevelt. "Ta je oborožena z najmodernejšim orožjem in na razpolago so ji vsi viri. Poskrbeli smo, da sleherni vojak v oboroženi sili Združenih držav dobi vse, kar potrebuje, da bo lahko udaril z vso silo proti našemu skupnemu sovražniku."

Iz poročila je razvidno, da je Amerika v prvih dveh mesecih tega leta poslala 2100 bojnih letal, 2000 tankov in 60,000 vojaških vozil zaveznikom. Vrednost orožja in blaga, katerega je dobila Velika Britanija v preteklem letu, znaša čez šest milijard dolarjev. Rusija je do meseca marca dobila od Amerike 6800 bojnih letal in bombnikov, 190,000 vojaških tovornih avtov, 36,000 drugih motornih vozil, 5200 tankov in 30,000 strojnic. Ameriška pomoč Kitajski se je tudi povečala.

Amerika je dala v najem Veliki Britaniji 1400 ladij vseh vrst. Med temi so križarke, rušilci, letalonosci in torpedni čolni. V britski službi ostanejo do zaključenja vojne.

Kongresna preiskava odbora CIO

Tri resolucije pred kongresom

Washington, D. C., 24. maja.—Obtožna preiskava financiranja političnih kampanj bo letos zavzela drugačno obliko, ker se je pojavila nervoznost med mnogimi kongresniki, zlasti med onimi iz južnih držav, kot posledica uspešnega delovanja odbora za politično akcijo Kongresa industrijskih organizacij.

Načelnik odbora je Sidney Hillman, predsednik unije Amalgamated Clothing Workers. Ta odbor je bil že obdolžen, da je omogočil poraz dveh kongresnikov, članov Diesovega odseka, pri primarnih volitvah.

Tri resolucije so bile predložene kongresu, da se odredi preiskava proti Hillmanovemu odboru, kakor tudi proti unijam, ki so udeležene v političnih aktivnostih. Avtor ene je kongresnik Howard Smith, demokrat iz Virginije, znan nazadnjak in sovražnik delavskih unij ter Rooseveltove administracije. On je dejal, da Hillmanov odbor je izzval in še vedno izziva zakon. Drugi dve resoluciji sta predložila kongresnika Anderson in Gathings. Oba sta demokrata.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co., $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.
Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cook County $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.
Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.
Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik z listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

K Zalarjevi izjavi

Zadnji torek smo nekoliko komentirali o zadnji seji eksekutive SANSa in "izjavi" blagajnika Josepha Zalarja. Tega dokumenta se bomo dotaknili še danes, ker podan je bil na seji in potem poslan vsem časopisom vedoma ali nevedoma z namenom, da se v slovenski javnosti prične odprt boj proti SANSu in osvobodilnemu gibanju v starem kraju.

V Ameriški Domovini, Amerikanskem Slovencu in v zakotnem Obzoru je ta boj zadnje tedne vzplamtel na vsej črti. Glavni jurišar je pater Ambrožič, čijega "odkritja" prinašajo vsi ti trije listi, ki so priobčili tudi Zalarjevo izjavo. (Radovedni smo, če bodo prinesli tudi tekoči zapisnik SANSa.)

Namen teh vrstic ni—"blatenje katoličanov," kar tako radi očitajo v klerikalnem taboru, kadar kdo kritično omenja politični klerikalizem in fašizmu naklonjeno politiko kakega škofa ali Vatikana. Zalar se za svojo osebo brani klerikalnega pečata, vendar pa je s to izjavo nastopil kot klerikalec. Pravi, da se je čutil užaljenega, ko je SANSov izvršni tajnik na provokacije Ameriške Domovine razkrinkal ljubljanskega škofa Rožmana, ki odprto sodeluje s kvizlinško politiko v Sloveniji.

Najbrže je to razkritje zabolelo marsikakšnega katoličana, kakor je trenutno zabolela marsikakšnega socialista tudi tista, v fašistični kovačnici skovana "izjava slovenske socialistične stranke." Toda nobenemu iskrenemu socialistu niti na misel ne pride, da bi zagovarjal one "socialiste" v starem kraju, ki so baje skovali tisto "izjavo". Nasprotno: obsojal jih bo kot renegate, oprode Hitlerja in grobokope socializma. Sigurni smo, da bo slovensko delavstvo po tej vojni—ali pa že prej—obračunalo s temi izdajalci, ako je v resnici kak bivši socialist padel tako globoko, kar je možno.

Zalar, ki pravi, da ni klerikalec, pa stresa svojo jezo, svoje ogorčenje—nad kom? Mar nad ljubljanskim škofom Rožmanom, kakor ga v Sloveniji gotovo obsojajo številni katoličani, lajiki in duhovniki radi njegovega izdajalstva in zavezništva z okupatorji? Niti malo ne! Zalar in njegovi kolegi se jeze nad SANSom in njegovimi voditelji, ki niso storili nič drugega, kar je storiti dolžan vsak pošten Slovenec in iskren antifašist! Očitajo jim, češ da "napadajo katoličane", ker so razkrinkali škofa Rožmana, ki je vpregel katoliško cerkev na Slovenskem v kvizlinški voz, v voz klerofašizma. In politika ljubljanskega škofa ne pomeni nič drugega!

Kdor hoče zagovarjati to politiko v tej deželi, ima seveda svobodo. Toda bolj etično bi bilo, da to dela odprto, ne pa pod raznimi pretvezami, pri čemer se povrhu še sklicuje na—demokracijo! S tem ne mislimo, da je Zalar kak klerofašist, toda nekaj je narobe z njim. Na eni strani pravi, da "ni klerikalec", marveč globoko veren katoličan in iskren pristaš demokracije, na drugi strani pa svečano poudarja, da je "škof Rožman storil to, kar bi vsakteri izmed nas napravil, če bi bil na njegovem mestu." Oglejmo si to Zalarjevo **politično** "modrost".

Kaj si mislite o demokratičnem prepričanju človeka, ki vnaprej pravi, da bi "napravil to, kar je storil škof Rožman, če bi bil na njegovem mestu"—to je sodeloval s kvizlingi!? Jasno je to, da je demokratično prepričanje takega človeka, bodisi zelo plitko, ali se pa ne zaveda političnih implikacij take izjave. In če radi svoje vere zagovarja kvizlinge, pa bili v talarju ali fraku, s tem le pokazuje, da je versko slep, da tiči v sponah klerikalizma, kateremu je pripravljen slediti čez drn in strn, yes, tudi v klerofašistični tabor. Če bi ne bil v takih sponah, bi kot razumen vernik lahko videl, da taka politika nima ničesar opraviti z vero, marveč je negacija vsega, kar je globokega in vrednega v veri in krščanstvu. Kot iskren vernik bi se s studom obrnil proti katoliškim kvizlingom, nositeljem klerofašizma in vsega njegovega zla za človeštvo.

Prav to so storili mnogi preprosti in vplivni katoliški lajiki in duhovniki v starem kraju. Tam, v nacifašističnem peklu, pod okovano peto barbarskih okupatorjev, so se ljudje pač lahko orientirali. In orientirali so se lahko tudi katoliški Slovenci. Oni, ki so udinjani z dušo in telesom političnemu klerikalizmu, ki je slovenski narod stoletja tiščal k tlom, v temi praznoverja pa ignorance, zvesto služil nemškemu Dunaju in potem belgrajski čaršiji—pripadniki političnega katolicizma in klerofašističnega Vatikana so postali—kvizlingi in belogardisti.

Oni katoliški Slovenci, katerim krščanstvo in Kristusovi nauki niso prazne fraze, marveč globoka verska ali etična načela, so pa postali partizani in pristaši Osvobodilne fronte—največjega epičnega gibanja v vsej zgodovini Slovenije in sploh Balkana. To gibanje se bori za resnično Novo Jugoslavijo, v kateri bodo vsi narodi enakopravni in enakovredni, v kateri bo vladala resnična, ne pa namišljena demokracija, pokrita s plaščem čaršijskega monarhizma in varovana po njegovi žandarmeriji in glavnjaških ekspertih belega terorja.

In med tema dvema elementoma se bije sedaj, že par let odločen boj v Sloveniji in po vsej Jugoslaviji. Nam, ki živimo v še dokaj svobodni in resnično veliki Ameriki, katero smo vzljubili kot svojo novo domovino, vendar pa imamo še močne vezi s starim krajem, kajti tam nam je tekla zibelka, tam imamo svoje krvne brate in sestre in od tam smo tudi prinesli veliko lepih spominov—nam, sploh nobenemu ameriškemu državljanu ne more biti vseeno, katera struja zmaga v tem gigantičnem boju, kakšna bo Slovenija, Jugoslavija in sploh vsa Evropa in ves svet po tej vojni. Vseeno nam ne more biti, ker **od tega je odvisna tudi bodočnost Amerike.**

Opredeliti se torej moramo tudi mi. Kdor ni za povratek starega režima v Jugoslaviji, starih režimov po vsej Evropi, marveč je za Novo Jugoslavijo, Novo Evropo, Nov svet, v katerem bo mogoče zgraditi novo civilizacijo miru in socialne pravičnosti, ta ne bo nasedal klerikalizmu, ne bo branil kvizlingov, pa bili v talarju ali fraku, marveč se bo z gnusom obrnil od njih in od vsakega fašizma.

Glasovi iz naselbin

POČASTITEV VOJAKOV IN STARŠEV

Pittsburgh, Pa.—Ameriški Slovenci živimo v deželi, ki visoko ceni svoje vojake in njihove starše. Vse organizacije in tovarne hranijo seznam vojakov in so na en ali drugi način v tesnem stiku ž njimi. Nekatere boljše stoječe delavske organizacije pa pošiljajo svojim članom redna mesečna darila, kar je seveda lepo in prav.

Slovenci smo bili vedno bolj skromni, toda nič manj velikodušni, zato smo pričeli posnemati Amerikance in dajati priznanje in hvaležnost vojakom, ker se borijo za našo neodvisnost in boljšo bodočnost.

V Slovenskem domu imamo lepo zbirko slik slovenskih fantov in hčerk v uniformah, nimamo pa seznama vseh, kar bi pač služilo vsem kot najlepše ogledalo našega prispevka za zmago. Zato apeliramo na vse starše, ki še niso izročili slik, da to nemudoma store. Ako pa kateri nima slik, naj nam sporoči ime vojaka, da ga uključimo na naš "Honor Roll."

Uprava Slov. doma smatra, da je treba dati počast in priznanje tudi staršem, ki so vzgojili sinove in hčerke. Slovenski dom je centralna institucija vseh Slovencev v Pittsburghu, zato se spodobi, da ona podvzame akcijo za primerno počastitev staršev. Izbrali smo primeren dan, namreč dan ameriške zastave (Flag Day), ki se obhaja vedno na 14. junija. To bo obenem naš dan priznanja onim, ki ga v resnici zaslužijo.

Dom je iz svoje blagajne določil potrebno vsoto, da se vsem staršem izroči spomin trajnega značaja. Obenem bomo priredili slavnostni program, ki bo odgovarjal takim svrham, kar bo ostalo vsem v dolgotrajnem spominu. Po programu pa se bo serviral brezplačen prigrizek in nekaj pijače, da se skupaj malo razvedrimo v nadi, da bodo sovražniki kmalu popolnoma poraženi in da se naši fantje in hčerke zopet vrnejo v civilno življenje.

Prosimo vse starše, da se udeležijo te redke oziroma prve slavnosti te vrste. Ravno tako apeliramo na vse Slovence in še posebno na članstvo Slov. doma in podpornih društev, da se omenjeni večer snidejo skupaj in kot eden počastimo starše vojakov, kakor se spodobi.

F. Oblak, tajnik SD.

SLAVJE DRUŠTVA ŠT. 85 V NEDELJO

Republic, Pa.—Članom društva št. 85 SNPJ, znancem in prijateljem se naznanja, da se vrši društvena veselica v nedeljo, dne 28. maja, v DeGregorjevi dvorani. Obenem bo to proslava 40-letnice SNPJ. Na programu bo več zanimivih točk, najvažnejša pa bo govornik br. M. Kuhel, gl. blagajnik, poleg tega pa še nekaj drugih govornikov.

Uljudno vabimo vsa okoliška društva oziroma članstvo, da nas poseti na omenjeni dan, mi pa vam bomo skušali poset vrniti ob prvi priliki na vaši prireditvi. Društveni odbor bo preskrbel vse potrebno za dobro postrežbo v jedači in pijači, plesalce pa bo zadovoljil orkester Jožeta Kramerja, ki ga vsi dobro poznate. Udeležite se vsi in pripeljite svoje prijatelje.

V veseličnem odboru so sledeči: Mike Unetich, Anton Marinich, Frank Gramc, Anton Černologar, Paul Dokovich, Tom Simrak in Tony Bukovac. Torej na svidenje na naši veselici v De Georgijevi dvorani dne 28. maja!

Mike Unetich, 85.

SESTANEK V POMOČ STARI DOMOVINI

Sharon, Pa.—V nedeljo, dne 28. maja, se bo vršila v dvorani Farrell High School velika skupščina vseh Jugoslovanov v pomoč stari domovini. Pričetek ob 2. popoldne. Ob tej priliki se bo uradno začel zbirati hrvatski fond v ta namen, za katerega nameravajo zbrati v šaronski okolici deset tisoč dolarjev. Na tej skupščini sodeluje tudi tukajšnja postojanka št. 30 SANS. Uljudno se vabijo vsi rojaki iz tukajšnje okolice, da se udeležijo. Na programu bodo govori in SANS bo zastopal Frank Kramar. Vstopnina je prosta. Na svidenje!

Frank Kramar.

VESELICA DRUŠTVA 427 SNPJ DNE 28. MAJA

Coverdale, Pa.—Članstvu društva 427 SNPJ je gotovo znano, da je bilo na seji meseca marca sklenjeno, da društvo priredi veselico v korist članom-vojakom. Obenem je članstvo dalo odboru polno moč, da aranžira vse potrebno za veselico, ki se bo vršila v nedeljo, dne 28. maja v tukajšnjem Jugoslovanskem domu.

Odbor je šel na delo in uredil vse potrebno za uspeh te veselice. Na tej veselici se bodo oddali tri bondi, eden za $100, drugi za $25 in tretji za $25. Zadevni listki so razprodani in pripravljeno je vse, kar je treba za uspešno prireditev. Za ples bo igral Paul Dolinar, ki je dobro znan nam vsem kot izboren šaljivec.

Začetek veselice točno ob 7. zvečer, zaključek pa ob 11:30. Vstopnina 50c. Uljudno ste vabljeni vsi, da se gotovo udeležite. Na svidenje v nedeljo, dne 28. maja, na veselici!

A. Čipčič, preds.

VESELICA AJK 27. MAJA

Bessemer, Pa.—Uljudno vabim vse Slovence in Hrvate iz Bessemerja in okolice, da se udeležite skupne večerje, ki jo priredi Ameriški jugoslovanski klub v Hrvatskem domu v soboto, dne 27. maja. Pričetek ob 7. zvečer. Prebitek od dobitka bo šel v korist Jugoslovanskega vojnega relifa. Na programu bo marsikaj zanimivega, govornik pa bo Mirko Kuhel, izvršni tajnik SANSa. Za ples bo igral znani muzikant Jack Peršin, sestre Novak pa bodo pele slovenske pesmi. Torej ne pozabite se udeležiti dne 27. maja zvečer!

Rudolph Marotts, taj.

Ameriški topniški oddelek v akciji na italijanski fronti.

KDO JE RAZDIRAČ MED AMERIŠKIMI SLOVENCI?

Cleveland, O.—V Amer. Slovencu z dne 2. maja t. l. vprašuje pater Ambrožič, kdo razdira.

Omenjeni pater se je udeležil seje SANSa dne 12. aprila, četudi on ni član odbora. Navzoči odborniki SANSa so pač smatrali, da nimajo pred nikomur nič skrivati. Ker smo v svobodni in gostoljubni deželi, je pater B. Ambrožič prisostvoval SANSovi seji, dvomim pa zelo, da bi gospodje pri nasprotni organizaciji storili isto. Torej, k stvari.

Na SANSovi seji je bil kot odbornik dr. Kern iz Clevelanda, ki je menda med drugim vprašal patra, zakaj samo razdirate? Zakaj nič pozitivnega ne storite? Pater je doktorju namignil, da mu bo že odgovoril, ker radi pomanjkanja časa tega ni mogel storiti; pa je pater B. Ambrožič posvetil skoraj dve koloni v A. S. drju. F. J. Kernu.

Dr. Kerna poznamo, da ni kak prepirljivec ali hujskač, pač pa pravi Slovan, ki je storil za Slovence tu in onkraj morja mnogo, a brez sebičnosti, pater B. Ambrožič, poudarjam, brez sebičnosti, kar pa o vas ni mogoče tega trditi po vsem tem, kar delate na komando višjih.

Dr. Kern vam je rekel, da **zakaj razdirate?** Ali niso to povsem pravične in resnične besede? Vsa čast drju. Kernu, ker je vas to vprašal. Pregovor pravi, da resnica v oči bode.

Vsi patriotični ameriški Slovenci, ki smo ameriški državljani, stoodstotno podpišemo te besede. Dr. Kern ima prav; čas je že, da je bil nekdo, ki vam je povedal, kaj starejši ameriški Slovenci mislimo o zelenjavi in kraljevski propagandi.

Kot duhovnik, g. Ambrožič, sveto pismo v roke! Učite raje ljudi o ljubezni in prijateljstvu, katerega je učil Krist. Ne delajte razdora in prepira, pustite politiko, ker to ni vaš posel. V politični propagandi, katero vi vodite, je treba dostikrat lagati, kar ne pristoja duhovniku.

Kaj vi razdirate in rušite, to vprašujete doktorja. O, že dolgo, dolgo skušate vi rušiti, toda nimate uspeha. Pričeli ste pri JPOSS na neki seji v Chicagu, toda vam ni uspelo. Kolektali ste $10,000 za Zvezo slovenskih župnij, le da ste rušili enotnost pomožne akcije slovenskih podpornih jednot in zvez. Hoteli ste boj med slovenskimi župnijami in podpornimi organizacijami, a tudi to vam ni uspelo. Pravite, da SANS ruši zaključke kongresa. Ne verjamem. Boli vas le, ker SANS ni pod Fotičevo marelo in ker se SANS drži sklepov kongresa. Da, boli vas in zato se hočete maščevati, ker se SANS ni oklenil izjave "slovenske zaveze", ki vodi belo in plavo gardo v domovini. Sami ste priznali, da so belogardisti sprejeli puške in municijo od Italijanov, da so pobijali samo komuniste. Volja in spas naroda v domovini je v osvobodilni fronti in pri partizanskih oddelkih. To je fakt, katerega se ne da ovreči.

To ve uradna Amerika, ki pošilja živež, orožje in municijo. Vaši gardisti imajo zaščito pri Hitlerjevih zverinah, a ne pri Ameriki. Slovenski sinovi v ameriški armadi se bodo borili ob strani partizanov. Sram naj bo vsakega, posebno duhovnika in ameriškega državljana, ako ne podpre borbe Amerike in zaveznikov.

Vi pravite, da hočete spraviti SANS na pravo pot. Hudimana in sto vrabcev, na kakšno pot? SANS je krenil na pravo pot že takrat, ko je Fotič korakal iz dvorane Slovenskega narodnega doma v decembru 1942. Glej ga, spaka, kaj tega niste vedeli? Sumili ste, da vaše klasje ne gre v cvet, zato ste začeli takoj razdirati. Povejte vendar, kdo je poslal tiste nesramne telegrame v Washington, da črnite in mažete Adamiča pri vladi? Kaj vam je dalo povod? Nikar ne, da smo Slovenci postali mrzli pri kupovanju vojnih bondov. Užalostilo vas je, ker poslana delegacija ni povedala uradnemu Washingtonu, da so že vsi slovenski komunisti pobiti zaeno z

vsemi vražjimi partizani. Ali je bilo to navodilo g. Fatiča? No, udarili ste pač s šibo po vodi.

Pravite, SANS je v nasprotju z voljo naroda doma. Hm, ali zato, ker ne podpira kvizlinga Rupnika in one, ki sedijo na plotu in čakajo, da vidijo kam se obrne vojaška sreča?

SANS podpira one, ki se borijo. SANS podpira one, katere podpira Amerika in zavezniki. SANS je potemtakem na pravi poti.

Slovenski kongres ni bil ne farsa ne burka, kakršno bi vi mogoče radi imeli. Dr. Kern je imel prav, ko vas je vprašal: "Zakaj nič pozitivnega ne storite?" Povejte, gospodje, da delate na vse načine za povrnitev kralja in starega režima v Jugoslaviji. Napravite izjavo, priobčite še enkrat izjavo "Slovenske zaveze" v domovini. Podprite Mihajloviča, belogardiste, Rupnika in vse tiste, ki mu sledijo. Pravite, da kar vi delate, da ne marate povedati. To se zelo slabo sliši, posebno od slovenskega duhovnika. Če se noče povedati, je nekaj narobe. Povejte! Ali se bojite javnosti? SANS dela javno in se mu ni treba bati javnosti. SANS je storil dovolj pozitivnega. Saj vendar niste slepi, gluhi menda tudi ne. Če bi ne bilo nič pozitivnega, ga bi vi celo ne mogli napadati.

Pater B. Ambrožič, nehajte razdirati, nehajte napadati. Začeli ste vi sami boj, razburili ste duhove, in če res hočete boj, dobili ga boste dovolj. Pač lepše je v miru živeti in biti toleranten, ampak vse do gotove meje. Za pravico in resnico tu v Ameriki, kakor za boljšo bodočnost svojih krvnih bratov in sester v domovini, bomo vztrajali; vsaj to jim privoščimo, kar mi uživamo v svobodni Ameriki.

John Pollock,
član podr. št. 39 SANS.

O POZNI POMLADI IN DRUGEM

West Middlesex, Pa.—Vzrok, da se nisem že precej časa oglasil v Prosveti, je zaposlenost doma in v tovarni. Kaj hočem, v tovarni se zasluži nekaj copakov, katere porabim za gnojila na farmi. Pridelek na farmi je bolj pičel, posebno lanski je bil od muh, pa tudi letos dobro ne kaže. Imeli smo precej dežja, zemlja je bila mokra, zato smo morali čakati, da se osuši. Potem smo pa morali na hitro posejati oves in koruzo. Tudi naši vrtovi so bolj pozni. Prejšnja leta smo ob tem času jedli solato, sedaj pa jo mora namestovati regrad, ki je dober, ako je s posušenim špehom zabeljen. Pa tudi zdravilen je, kajti odkar jem regrad, je tudi revmatizem popustil.

Pred kratkim sem čital v Novi Dobi dopis Franka Okorna iz Denverja, ki piše, da je tam dne 15. aprila umrl Anton Marinšek, član društva št. 21 ABZ. Pokojnika sem dobro poznal še iz mladih let v starem kraju. Doma je bil iz Ponove vasi, fara Šenčurje, pri Grosuplju. Po poklicu je bil krojač in po domače je bil Žnidarčkov. Z očetom sta hodila šivat zdaj k temu zdaj k onemu gospodarju na dom. On je nosil šivalni stroj na hrbtu, oče pa drugo orodje, ki se potrebuje pri šivanju.

Vsako leto sta ta dva krojača, oče in sin, prišla tudi k nam šivat. Tone je bil starejši od mene. Zelo rad sem ju opazoval pri šivanju. Po večerji je Tone navadno šel k sosedom v vas, ker so imeli dekleta. Ko se je vrnil, sta z očetom zopet šivala. Možakarji in fantje so radi prišli v vas in tako je šivalni stroj drdral do polnoči. Seveda smo imeli živahne razgovore in šal ni manjkalo. Čim so vasovalci odšli, sem v hišo prinesel že prej pripravljeni koš dobrega sena, katerega smo položili na pod in ga pogrnili z rjuho. To je bilo njuno ležišče.

Poznje je Tone odšel v Ameriko, namreč leta 1899, ne vem pa, če je tudi tukaj opravljal svoj poklic ali ne. Ko sem se leta 1906 oženil v Pueblu, je Tone prišel s svojo ženo na svatbo. Nekaj let potem sta šla v stari kraj in sta kupila gostilno na Sapi pri Šmarju, katere pa nista dolgo vodila, nakar sta se vrnila v Ameriko, kjer je on letos dokončal svojo pot. V Denverju zapušča enega brata in v Pueblu menda enega. Tonetu naj bo lahka ameriška gruda, žalupočim pa moje sožalje.

Ali ste čitali dopis o starih grehih, ki ga je napisal Škrjančev Janez iz Cerovega? Pisal je o vitrnikih in o spovedi. To je menda prvi Šentjurc, ki je začel opisavati svoje življenje v Prosveti. Le naprej, John, še kaj napiši iz svojih doživljajev. Jaz sem mojo zalogo že izčrpal, namreč tisto zalogo, ki sem jo imel napolnjeno z doživljaji iz mladih in poznejših let. Sedaj pa ti začni.

Pri podružnici št. 30 SANS v Sharonu so zadnje čase prispevali sledeči: Ženski klub Slovenskega doma $5, društvo 174 ABZ $5; po $1 A. Valentinčič, F. Cimperman st., J. Novak ml., F. Okorn, F. Kramar in F. Stambal ter Joe Malovič st. $1.50.

Anton Valentinčič, blag.

NEKDAJ IN SEDAJ . . .

Herminie, Pa.—Prav dobro se še spominjam tiste preteklosti, ko smo rudarji delali še po 12 ur na dan. Ampak to še ni vse. Tisti, ki smo izpodkopavali premog s strojem ali s punč mašino, smo večkrat na teden morali iti na delo že ob dveh zjutraj in ob petih zvečer je bilo konec šihta. Torej smo bili na delu celih 15 ur, celih 15 ur smo garali v tistih dneh. Od takrat se je že marsikaj spremenilo.

Razume se, da nismo svojih otrok videli drugače kot le ob nedeljah. Tako se je večkrat pripetilo, da so otroci v nedeljo vprašali: "Mama, čigav pa je ti-sti stric?" To ni bilo nič čudno, ga, kajti videli nas niso po ves teden ali še več.

Vsega skupaj sem delal v premogorovih nad 40 let, največ tukaj v Penni, namreč v Hermineju št. 2 in pa v Edni št. 2 nad 30 let. In ves ta čas me ni nikdar zadela kakšna večja poškodba, četudi so bila nevarna dela. Seveda, majhnih prask pa je menda vsak majnar deležen. V tem slučaju se torej lahko prištevam med srečne. Ampak s tem še ni vse povedano, kajti v tem času sem prestal že dve težki operaciji.

Prvič sem bil operiran leta 1915 na slepiču. Operiral me je znani dr. Weil v bolnišnici Mercy v Pittsburghu, tako tudi sedaj za kilo. Kakor so mi povedali, je mož star že 73 let, pa je še gibčen in dokaj uren v vseh ozirih. V bolnišnici se vidi vsake sorte gorja in treba je veliko prestati, predno pacient pride iz tistih prostorov ven. Na teži sem izgubil 30 funtov v 20 dneh. Po 15 dneh, ko sem prvič stopil iz postelje, me niso noge držale.

Zadnjih par dni, predno sem zapustil bolnišnico, sem šel malo pogledat po drugih oddelkih in tako sem med bolniki naletel na več rojakov iz raznih okoliških naselbin. Vsak prenaša svoje trpljenje. Mnogo jih leži z zlomljenimi nogami ali rokami ter z raznimi drugimi poškodbami. Vse te poškodbe se pripetijo največ zaradi priganjaštva zlasti sedaj, ko delajo največ s stroji na kompanijski šiht. To mi je dobro znano. Priganjajo jih kot črno živino v hrib, tako da rudar nima časa, da se bi zavaroval proti nevarnosti, kajti povsod ima priganjača za seboj, samo da se kapital kopiči, za delavce se pa itak nič ne brigajo.

H koncu se želim zahvaliti za obiske tekom moje bolezni moje družini, sorodnikom in prijateljem, ki so me obiskavali v bolnišnici in na mojem domu, vsem skupaj pa želim obilo zdravja.

Frank Strojan, 200

Domača fronta

(Office of War Information, Washington, D. C.)

NAČRT WPB PROTI NESREČAM

John W. Fewkes, načelnik sekcije za zdravje in varnost v industrijah v uradu za delavsko produkcijo, je napravil osnovo varnostnemu svetu vojnega ministrstva za program, ki ima tri dele. Namen je, "da se ustavijo v vojni produkciji izgube, povzročene po industrijskih nesrečah, boleznih in motnjah pri delu v posebnih industrijskih podjetjih, povzročenih po nezadostnih zdravstvenih in varnostnih razmerah, ki povzročajo motnje v vojni produkciji.

Fewkes pravi, da program WPB proti nesrečam, pri katerem sodelujejo vojno ministrstvo, ministrstvo za mornarico, pomorska uprava in drugi federalni uradi, zahteva:

1) Odstranitev nevarnosti za zdravje in varnost delavcev v posebnih vojnih podjetjih in tvornicah, ki vzbude pozornost odbora za vojno produkcijo.

2) Ustanovitev varnostnih in zdravstvenih odborov v podjetjih, ki izdelujejo vojni material.

3) Vzgoja delavskih članov varnostnih in zdravstvenih odborov, da bodo bolj učinkovito in razumno pomagali v omejevanju nesreč in bolezni v industrijah.

Fewkes pravi, da je Joseph D. Keenan, podpredsednik odbora za delavsko produkcijo, dobil pisma od tajnika vojne in od tajnika mornarice in načelnika pomorske uprave, ki so obljubili svoje sodelovanje pri omejitvi industrijskih nezgod, ki so od časa Pearl Harborja povzročile 27,600 smrtnih nesreč v industriji, 210,000 trajnih onesposobljenj in 4,500,000 začasnih okvar, kar znaša 60-krat več kot pa v vojni ranjenih in pogrešanih.

•

POLJEDELCI POTREBUJEJO DELAVCEV

Poljedelsko tajništvo je sporočilo uradu za vojna obvestila, da bo letošnja potreba za delavske prostovoljce dosegla svoj višek ob žetvi, posebno za delavke. Posebno zaželjeni so lanski prostovoljci zaradi izkušenj.

Delavci so potrebni za pomoč pri vseh vrstah kmetijskega dela —od trganja breskev do gojenja koruze. Ženske prostovoljne poljedelske čete so posebno potrebne za sezonsko delo blizu domov —nabiranja zelenjave, spravljanja sena in trganja sadja. Poleg tega je potrebno, da prevzamejo mladeniči, dekleta in žene v programu kmetijskih prostovoljcev za zmago dela, ki so jih opravljali prej najeti možje, molžnjo krav in krmljenje živine, oskrbo konj, setev in žetev žita.

V tečajih po šolskih urah in ob koncih tedna pripravljajo učence po šolah preko vse dežele za poljedelsko delo.

Iz dosedanjega pregleda napredka VPV se vidi, da je 10 držav dosedaj postavilo v svoj načrt za leto 1944 tudi izobrazbo v izvežbanju v poljedelskih strokah. Države so New York, Indiana, New Jersey, Massachusetts, Minnesota, Maine, Wisconsin, Oregon, South Carolina, Virginia.

Ti učni načrti, ki se bodo izvajali v poljedelskih šolah in preizkuševališčih, bodo trajali od pet dni do treh tednov in bodo obsegali tudi izlete na farme.

Ženske prostovoljne čete bodo v več državah vežbane dva do štiri tedne, če bodo hotele postati polnovredne moči. Pravilo za žene, ki prevzamejo začasno delo trganja sadja in zelenjave je, da se izvežbajo med tem, ko delajo.

Kako važni so za poljedelce že izvežbani prostovoljci, se razvidi iz dejstva, da mnogi zahtevajo letos zopet svoje lanske delavce.

Poljedelski prostovoljci imajo plače, ki prevladujejo v okraju.

•

GOSPODINJE NAJ SPRAVIJO TUDI CUNJE

Pri odseku za oddajo v upravi za vojno produkcijo so izjavili, da so cunje prav tako važne v vojnem naporu kot so rabljen papir, mast in stare kovine.

Ker je bila oddaja raznih rabljenih snovi bolj močno poudarjana, se mnogi niso zavedali važnosti oddaje cunj, pravi WPB in poudarja, da so potrebne stare obleke in cunje za izdelavo streh pri vojaških zgradbah ter domačih in poljedelskih poslopjih.

Vlakna cunj so potrebna pri izdelavi asfaltnih streh, katerih porabljo sedaj pri 90 odstotkih vseh hiš in vojaških poslopjih v Združenih državah in izven njih.

Cunje niso samo rabljene za izdelavo strešnih lepenk, temveč tudi za druge nujne namene. Iz njih izdelujejo prvovrsten papir, ki ga rabijo pri izdelavi vojaških oprem od vojnih ladij do zažigalnih bomb.

Tekom leta 1943 je strešna industrija porabila 280 tisoč ton cunj in bi jih bila porabila več, ako bi jih bila imela. V istem času jih je papirna industrija uporabila 200,000 ton. Dodatnih 200,000 ton je šlo za druge važne vojne industrije.

Gospodinje, ki oddajo cunje obenem z rabljenim papirjem v oddajne centre, naj bodo prepričane, da s tem pripomorejo zmagi.

•

ČRNA BORZA PRODAJA "NAJLON" ZA NAJLON

Pazite na "najlonske" nogavice, ki jih prodajalci na črni borzi prodajajo po pet dolarjev ali več za par, opozarja urad za upravo cen. Možno je, da sploh ni najlon. OPA pravi, da je to največkrat samo prozoren rajon, ki ga lahko povsod kupite po $1.75 par nogavic.

OPA navaja slučaj nekega moža, ki je ponujal v Memphisu, Tenn., takozvane "najlonske" nogavice po 70 dolarjev tucat, vsaka nogavica z napisom "najlon" in označena z dobro znanim trgovskim imenom. Nekaj nogavic so poslali v preizkuševalne laboratorije in so dognali, da so iz rajona. Enake ponaredbe najlona so našli v Baltimoru, Md., in v Philadelphiji in Pittsburghu. Zapomnite si, da nobeni tvornici za nogavice ni bilo dodeljeno najlonsko tkivo in tako sedaj praktično postavna zaloga ne postoji. Če jo je še kaj v trgovini z dobrim imenom, je najvišja dovoljena cena dva dolarja petdeset.

•

ZELENJAVA BREZ ZNAMK

Točke za konservirano zelenjavo so bile znižane in nekaj jih dobimo celo brez točk, vendar pa vemo, da bodo točke pozneje zopet zvišane. Urad za upravo cen razlaga, da je treba porabiti zaloge iz prejšnjega leta, da se pridobi prostor v skladiščih za letošnjo zalogo. Z drugimi besedami je to neke vrste "razprodaja" ob koncu leta in ko bo zmanjkalo zaloge lanskega leta, bo novo blago višje v cenah, kar se tiče točk.

•

CENE ZA AVTNE OBODE

Mala množina avtomobilskih obodov in cevi iz naravnega gumija, za potniške avtomobile, uvoženih iz Južne Amerike, je na razpolago za civilno uporabo. Cene je določil urad za upravo cen. Najvišja cena za na drobno prodajo za veliki potniški avto je $9.05 do $47.55, za manjše avte pa je cena $2.80 do $6.95. Nabavila jih bo družba za obrambne dobave po običajnih trgovcih.

•

CENA MARMELADE

Kupci naj sedaj pazijo na okus, ko kupujejo sadne marmelade, opozarja urad za upravo cen. Cena točk marmeladi, sestavljeni iz različnih sadežev, se ravna vedno po tistem sadežu, ki je najvišji po točkah. Na primer: sestava jagod in grozdja ima veljavo točk za jagode, ki znaša 16 točk za funt, namesto veljave grozdja dveh točk za funt grozdja. Sestava racioniranega sadeža z neracioniranim ima veljavo točk racioniranega sadja. Z drugimi besedami: kombinacija marmelade citronove oranže, ki ni racionirana in češenj, ki imajo osem točk za funt, zahteva osem točk.

•

PENICILLIN ZA CIVILISTE

Penicillin, novo čudovito zdravilo, bo na razpolago v najbližji bodočnosti v omejenih količinah za civiliste, oznanja uprava za vojno produkcijo. Zdravilo bo razdeljeno med tisoč osrednjih bolnišnic, ki se bodo morale ozirati na potrebe ostalih bolnišnic.

•

KAKO PRIHRANITI PRI HRANI

Ali hočete prihraniti 15 centov pri vsakem dolarju, ki ga izdaste za hrano? Uprava za vojna živila trdi, da je to lahko in enostavno. Pazite, da porabite vsako trohico živeža, ki ga kupite, vštevši vse vršičke (pesno listje) in lupine. Teh 15 centov predstavlja 15 odstotkov živeža, ki je zavržen v ameriških gospodinjstvih vsako leto. In če vaš račun znaša samo 10 dolarjev na teden, se to pravi, da bi vi lahko prihranili vsaj $75 na leto—dovolj za nakup stodolarnega bonda.

•

URAD ZA JAVNO ZDRAVJE

Ker je sedanja in bodoča potreba po izobraženih zdravstvenih učiteljih v šolah, občinskih, krajevnih, državnih in federalnih zdravstvenih odsekih velika, razpisuje državni urad za javno zdravje štipendije za dovršeno delo v zdravstveni izobrazbi.

Vsote bodo razdeljene za jesensko dobo 1944. Žene, ki so državljanke Združenih držav, stare od 19 do 40 let, ki imajo B. S. od priznanega kolegija ali univerze, lahko zaprosijo zanjo. Prosilke morajo dobro obvladati angleščino, izobrazbo fizičnih in bioloških znanosti, sociologijo in vzgojno psihologijo. Poleg tega pa morajo biti zmožne, da uspešno sodelujejo z ljudmi. Formularji za prošnje se dobijo pri "Surgeon General U. S. Public Health Service, Washington, D. C." Prošnjam je treba priložiti prepis spričeval iz kolegija in majhno fotografijo in ne smejo biti poslane kasneje kot 1. avgusta 1944.

•

SEZNAM TOČK

Od sedaj naprej bodo seznami o veljavi točk za razna živila razobešeni v trgovinah nosili tudi ime meseca, za katerega so bili izdani. Po uradu za upravo cen bo to izboljšanje prejšnjih seznamov, ker bo kupovalka na prvi pogled razvidela, če je seznam za veljavo točk veljaven za tekočo dobo. Prejšnji seznami so nosili samo številko. V dodatek bo na koncu teh seznamov navedba vseh stvari, ki so bile brez točk trideset dni ali več.

•

WPB O ŽENSKIH PLAŠČIH

Ravni ženski plašči, dolgi od 33 do 36 inčev, lahko dobijo novo linijo. Uprava vojne produkcije je popustila pri svojih omejitvah in plašči smejo biti sedaj izdelani z istim razmahom, kakor ga imajo plašči, ki se prileže jo. Dolge in kratke ženske hlače, in hlače za smučanje se bodo bolj varno prilegale bokom, ker ista določba dovoljuje, da smejo imeti zanjke za pasove.

•

NOVICE IZ WASHINGTONA

Letos bo 12,000 do 13,000 delavcev pripeljanih iz Jamaike na delo, ker vlada pomanjkanje farmskih delavcev, pravijo v poljedelskem tajništvu.

Uprava za vojno produkcijo prerokuje, da bo več ko 700,000 delavcev potrebnih v tvornicah za konserviranje.

Ameriški letalci zbijejo povprečno tri nemška letala ali pa pet japonskih za vsako izgubljeno ameriško letalo, pravi urad za vojno produkcijo.

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Sovjetska zastava spet vihra v Sevastopolu, pristaniščnem mestu na Krimu ob Črnem morju.

Kraji v Italiji, kjer se vrše bitke med zavezniki in Nemci.

Primorski Slovenci se hočejo pridružiti Titu

London. (ONA).—Iz zanesljivih virov se je izvedelo, da je maršal Tito zahteval v Londonu, Washingtonu in Moskvi intervencijo pri maršalu Badoglija, da naj ta pusti dvajset tisoč Slovencem v italijanski armadi v Sardiniji, da se pridružijo njegovim četam v Jugoslaviji.

Direktni razgovori med Titovim zunanjim ministrom, dr. Smodlakom in Badoglijem očividno niso imeli nobenih uspehov, kajti italijanska vlada trdi, da so ti primorski Slovenci italijanski državljani, ki so se priključili italijanski armadi z ostalimi Italijani vred, ko je izbruhnila vojna.

Slovenci so iz jugoslovanskih krajev, ki so bili priključeni k Italiji po zadnji vojni in so še vedno trdni Slovenci kljub Mussolinijevemu poitalijančevanju. Ko se je Italija udala, so bili ti Slovenci v Sardiniji, kjer so jih zavezniki smatrali za del Badoglijeve armade.

Za Badoglija ni toliko važno razpoloženje mož, kolikor je to vprašanje, ki se tiče ozemlja, ki je bilo priključeno Italiji 1919. Ker so ti možje imenoma še italijanski državljani po priključitvi, in ker vprašanje meje ne more biti rešeno do po koncu vojne, zato italijanska vlada ne more "razdržaviti" teh Slovencev. Tak korak bi po italijanskem mnenju vplival na bodočo odločitev o italijansko-jugoslovanski meji.

Titovo naziranje je, da vsa ozemlja, na katerih prebivajo Jugoslovani, spadajo k Jugoslaviji. Poleg tega pa je skoro vse jugoslovansko ozemlje vzhodno in južno od Trsta že okupirano po osvobodilnih četah.

Ne ve se še, kako bodo zavezniki rešili to vprašanje, ker je to politično vprašanje, oni pa imajo samo vojaške stike s Titom. Jugoslovanski krogi v opoziciji pričakujejo hitro in praktično rešitev te stvari, ki jo smatrajo za "nujno" v nadaljnjih operacijah na Balkanu.

Norveški patrioti pobijajo izdajalce

Stockholm. (ONA).—Iz virov, ki so v stiku z Norveško, se je zanesljivo izvedelo, da norveški patrioti na biciklih sejejo strah med vrste izdajalskih denuncijantov.

Kot poročajo iz teh virov, so biciklistični maščevalni oddelki v Oslu samem ubili 18 izdajalcev v zadnjih tednih.

Norveško podtalno gibanje se je zadnje čase znašalo nad izdajalci kot eno najbolj učinkovitih protiukrepov in odgovorov na val nemških eksekucij in trpinčenj.

S terorjem so gestapovci hoteli doseči, da ne bi norveški uporniki sodelovali z bližajočo se invazijo na celino. Po nekem osebnem poročilu nemški vojaški stan v Oslu ni mnenja, da bo Norveška vpadena od zaveznikov, vendar se pa bojijo, da bo kakršna koli invazija v Evropo imela svoj odmev na Norveškem.

Na osnovi poročil, ki pridejo iz Norveške, norveški krogi pravijo, da Nemčija nima dovolj vojaških moči za ofenzivo proti Švedski. Na Norveškem ni več kot 120,000 vojaških nemških čet, okoli 50,000 po garnizijah ob obali in pa nekaj tisoč mornarjev.

Pravijo tudi, da se nahaja tam manj nego 100 tankov v vsej južni in osrednji Norveški, in medtem, ko je veliko število letališč, je samo okoli 150 zrakoplovov, ki jih uporabljajo. Razen poškodovanega Tirpitza, pravijo, da se v norveških vodah ne nahaja mnogo nemških ladij.

ZAPISNIK

seje izvršnega odbora SANSa 12. aprila 1944

(Nadaljevanje)

Brat **Kristan** je mnenja, da razsodni ljudje znajo ločiti versko vprašanje od političnega. Dokaz za to je njegova korespondenca, katera je ravno tako številna od katoliških ljudi, kakor od nekatoliških. Ljubljansko **Jutro** danes služi okupatorjem, kar znači, da vest o Rupnikovem ustoličenju, pri katerem je prisostvoval tudi škof Rožman, ne prihaja od Osvobodilne fronte. Če pa je škof moral biti navzoč, s tem še ni rečeno, da so vsi katoličani bili navzoči in radi tega napadeni. Patriarh srbske pravoslavne cerkve tudi ni hotel podpisati izjave proti partizanom in Narodni osvobodilni vojski Jugoslavije. Imel je pogum, da je odklonil. Če ni poguma v boju za resnico in pravico, ne bo svoboda nikoli zmagala. Tega poguma škof Rožman ni pokazal. SANS ni storil nobenega takega koraka, kateri bi utemeljeval Zalarjevo izjavo. SANS vrši svoje dolžnosti in naloge narodnega kongresa in vsled tega Zalarjeve izjave pod nobenim pogojem ne more sprejeti.

Brat **Jurjevec** se radi dela opravičí nadaljnemu prisostvovanju seje. Polaga vsem na srce željo, da naš odbor še nadalje v polni slogi in spurazumu deluje v smislu resolucij. Gre za oživljenje demokracije in svobode. Teh dveh idealov pa ne bo prinesla narodu nobena monarhija. Vsled tega je on proti monarhiji in upa, da postane nova Jugoslavija demokratična federacija.

Brata Jurjevca se oprosti.

Sestra **Zupančič** je mnenja, da je brat Zalar le zato užaljen, ker je javnost zvedela, da je bil škof navzoč pri ustoličenju Rupnika in ker je SANS to vest objavil. Če je škof postal "apizar," tedaj je bil napaden kot "apizar." Na izbiro je imel tudi Osvobodilno fronto, zakaj ni pristopil v njene vrste?

Brat **Kuhel** izjavlja, da je za priobčenje iz Jutra povzetih člankov odgovoren on sam. Smatral je potrebno objaviti Rupnikove govore, da se javnost seznani, kaj se je zgodilo v Ljubljani po kapitulaciji Italije. Razvidno pa je iz Zalarjeve izjave, da se skuša njega napraviti za "goat," ker je Rupnik pozdravil kot navzočega tudi škofa Rožmana. V svoji koloni je konštatiral le fakte, povzete iz **Jutra**, in če je kateremu bolj žal, da se je Rupnikovega ustoličenja udeležil tudi ljubljanski škof, je žal pač nam vsem. Ampak kaj ima to opraviti z vero? Že na seji širšega odbora je bilo zelo poudarjeno, da ne gre za vero in da osvobodilno gibanje v stari domovini s tem nima nobenega problema. Razlikovati je treba med klerikalizmom in vero. Brat Zalar sme biti uverjen, da se SANS ni poslužil prilike, da namenoma prikaže škofa v zvezi s tem incidentom, niti se ne more reči, da je radi tega bila napadena vera ali katoliška cerkev. Nasprotno pa se hoče od SANSovih sovražnikov zanesti in zamešati versko vprašanje med politično. Sigurno je pater Ambrožič imel vse informacije o Rupniku mnogo preje kot pa SANS, toda jih je radi škofa previdno skrival pred javnostjo. Jaz ne bom ščitil nobenega, ki na kakršen način pomaga sovražniku, direktno ali indirektno. V smislu kongresnih resolucij ima SANS delati za Združeno Slovenijo in novo, demokratično, federativno Jugoslavijo. To je tudi program Osvobodilne fronte, katera se edina bori v Sloveniji proti sovražniku. Če moralno podpiramo Osvobodilno fronto, izvajamo tudi naš program. Katero drugo organizacijo naj podpiramo?

Adamiča napadati tudi ni pravilno in pošteno. Mož je več koristnega za naš narod storil, kakor pa vsi drugi skupaj. Brez njega bi nikoli ne dosegli tega, kar smo. Informacije, ki jih nam dostavlja za objavo, so iz zanesljivih virov, katerih pa ne mara in ne sme izdati. Nekaterim nam so znani. Poročila o Rupniku je dobil Združeni odbor šele po seji širšega odbora, siguren pa sem, da jih je imel pater Ambrožič že davno prej. SANS jih je prejel pa šele meseca februarja. Zadržal sem jih par tednov, ker sem jih hotel najprej predložiti seji našega odbora. Ampak ker se seja radi predsednikove bolezni ni vršila do danes, sem po nasvetu nekaterih drugih odbornikov zadevo objavil.

Ko sem bil na seji Združenega odbora 18. februarja, se je Adamič potožil, da ne prejema zadosti pomoči od drugih odbornikov, vsled česar mora sam voditi in paziti na delo v uradu. Dela do poznih ur. Vse to ga je izdelalo fizično in živčno, da mu je zdravnik prepovedal vsako nadaljno delo za par mesecev, če hoče okrevati. Sedaj se nahaja v kliniki v Philadelphiji.

Adamič smatra za nujno potrebo reorganizirati Združeni odbor na način, da bodo v uradu, bodisi predsedniki ali pa tajniki vseh narodnih skupin, ki tvorijo Združeni odbor. Na ta način bi lahko vodili posle za svojo organizacijo, obenem pa tudi delo Združenega odbora in nosili odgovornost. Adamič se smatra odgovornega za vse delo Združenega odbora, in ker nima v uradu zadosti oseb, ki bi delo vršile brez njegovega nadzorstva, se vsi zanašajo na njega.

Brat **Zaitz:** Jože Zalar je mnenja, da SANS postane samostojna organizacija, da se popolnoma loči od takozvanega "Adamičevega" Združenega odbora in dela le za Združeno Slovenijo, vse politične stvari pa da pusti pri miru. Osebno se nisem nikoli preveč ogreval za Združeni odbor, ker nisem imel veliko zaupanja v nekatere njegove odbornike, posebno hrvaške in srbske. Ampak ker je bila naša naloga zbližati demokratične elemente med Srbi, Hrvati in Slovenci, sem podpiral ta korak. Če Združeni odbor ni drugega dosegel, je spravil skupaj one ameriške Jugoslovane, ki imajo enak program za novo Jugoslavijo, in pod vodstvom Adamiča je razkrinkal mahinacije reakcionarne vlade in Mihajloviča. SANS tega sam ne bi mogel napraviti. Jaz osebno ne bom nikoli žalil versko prepričanje enega ali drugega človeka, ampak versko prepričanje in klerikalizem je povsem nekaj drugega. To sem poudarjal tudi na seji širšega odbora. Klerikalizem se vedno skriva v verskem ozadju in to ni pošteno. Politične stranke, o katerih je govoril Zalar, danes niso več to, kar so bile. Kar je ostalo, je le ogrodje. Živko Topalović je bil nekdaj progresiven in proti kralju, danes pa je za kralja. Tisti dokument od socialistične stranke ni podpisan in kot tak nima pomena. Pravi socialisti nimajo ničesar pričakovati od starega reda, čemu bi se sedaj obračali k reakciji in od nje iskali pomoč? Ta zadeva ni prišla v javnost po naši krivdi, ampak po krivdi Zveze slovenskih župnij in patra Ambrožiča, ki je tukaj navzoč. Ravno tako tudi tisti "komunistični načrt za pobijanje ljudi," katerega je p. Ambrožič priobčil. Če ne bo socialnih reform na Balkanu in če se ima povrniti stari red s pomočo zaveznikih sil, čemu bi v tem boju padali naši ameriški vojaki? Socialni preobrat v Jugoslaviji pride, o tem bodimo prepričani. In kadar pride, bo tekla tudi kri, kakor teče kri v vseh revolucijah. Tega SANS ne bo zabranil. Če bi brat Zalar bil praktičen, bi rajši predložil definitiven predlog, glasom katerega bi se dalo in skušalo naš program urediti. Njegova izjava naši skupnosti ne bo nič koristila, pač pa škodila. Nova Jugoslavija pride; z njo pride socialni preobrat, ki ga nihče ne bo preprečil.

Brat **Zalar:** Kdo pa hoče staro Jugoslavijo?

Brat **Kristan:** Ravno tisti ljudje jo hočejo, ki so bili na krmilu pred invazijo in ki delajo na to, da se povrnejo na krmilo. Vsa propaganda tukaj v Ameriki je delo v tisto smer. Reakcija je računala na povratek s pomočjo vojaške diktature, toda Antifašistično veče narodne osvoboditve Jugoslavije (AVNOJ) jim ga je prekrižalo. Tisti ljudje se tega boje in skušajo z zavajalno propagando nas preslepiti. Gre za NOVO ali STARO Jugoslavijo. To je vprašanje. Kdor je proti novi Jugoslaviji, ta je proti pravi narodni svobodi, proti našemu delu in proti SANSu.

(Dalje prihodnjič.)

MIHAIL ARCIBAŠEV

SANIN

Poslovenil Stane Krašovec

(Nadaljevanje)

Lida mu je plašno, čisto po otroško pogledala izpod roba klobuka v obraz in nekoliko utihnila.

"Saj vem," je rekel Sanin; "že dolgo to vem . . . vso to zgodbo . . ."

Čeprav je Lida vedela, da jih že mnogo sumi o njenem občevanju z Zarudinom, se je vseeno, kot bi jo bil Sanin udaril po obrazu, z vsem svojim gibčnim telesom odmaknila od njega in njene široko odprte, v trenutku usahle oči so se od strani uprle v brata, z lepo grozo krasne, preganjane živali.

"Kaj neki še misliš! . . . Kakor da bi ti stopil na rep!" se je dobrodušno nasmehnil Sanin, jo zadovoljno prijel za okrogle, mehke rame, ki so plašno drgetale pod njegovimi prsti, ter jo je zopet posadil na grm. Lida se je pokorno usedla v prejšnji, sključeni legi.

"Kaj te je prav za prav tako razjarilo?" je vprašal Sanin. "Ali to, da jaz vse vem? Mar si imela res, ko si se vdala Zarudinu, tako slabo mnenje o svojem dejanju, da se celo bojiš zavedati se ga? Ne razumem tega! . . . Če se pa Zarudin ne ožení s teboj, potem pa zahvali Boga! To veš sedaj sama . . . pa tudi prej si vedela, da je to umazan in podel človek, čeprav je lep in primeren za ljubezen. Edino kar je lepega v njem, je njegova telesna lepota, te si se pa že zadosti navžila!"

"On se je moje, ne pa jaz . . . ali pa jaz . . . da! Jezus, Marija!" je šinilo skozi vročo Lidino glavo.

"Tisto, da si noseča . . ."

Lida je zamižala in stisnila glavo globoko med rame.

"To je seveda slabo," je nadaljeval Sanin z mehkim, skoro tihim glasom. "Prvič zato, ker je roditi otroke strašno dolgočasna, neljuba, mučna in nesmiselna stvar, drugače pa zato in kar je glavno, ker te bodo potem ljudje izmučili do smrti . . . Lidočka, ti moja Lidočka!" se je prekinil in navdala ga je silna, čista ljubezen; "nobenemu nisi napravila nič hudega in če boš rodila čeprav celo kopico otrok, ne bo od tega nihče trpel razen tebe!"

Sanin je obmolknil, zamišljeno grizel v brke in prekrižal roke na prsih.

"Jaz bi ti povedal, kaj ti je storiti, toda ti si preslaba in preneumna za to . . . Ti nimaš ne drznosti ne poguma dovolj . . . Ampak umreti se ne izplača. Poglej, kako je lepo . . . Tam sije solnce, voda teče . . . Pomisli, da bodo po tvoji smrti izvedeli, da si umrla noseča, da ti je za tisto! Torej ti ne umreš zato, ker si noseča, ampak zato, ker se bojiš ljudi, da ti ne bi dali živeti. Vsa groza tvoje nesreče ne obstoji v tem, da je nesreča, ampak v tem, da jo ti postaviš med sebe in med življenje in misliš, da ni za njo nič več. Faktično pa ostane življenje tako, kakršno je bilo . . . Ti se ne bojiš tistih ljudi, ki te ne poznajo, ampak se bojiš seveda teh, ki so ti blizu, in teh, ki te ljubijo in ki jim bo tvoj "padec" grozen udarec predvsem samo zato, ker se ni izvršil na poročni postelji, ampak kje drugje, v gozdu, na travi ali kje. Toda saj se oni ne bodo obotavljali kaznovati te za tvoj greh, čemu ti naj potem še bodo? . . . Oni so torej neumni, kruti in puhloglavi, kaj se boš torej mučila in hotela umreti zaradi neumnih, puhloglavih in krutih ljudi?" Lida je počasi dvignila proti njemu svoje debelo odprte, vprašujoče oči; Sanin je videl v njih iskrico razumevanja.

"Kaj pa naj storim . . . kaj naj storim?" je rekla otožno.

"Dva izhoda imaš; ali da se iznebiš tega otroka, ki ga nihče na svetu ne rabi, katerega rojstvo ne bo — kot sama vidiš — nikomur na celem svetu prineslo ničesar . . ."

Teman strah se je prikazal Lidi v očeh.

"Ubiti bitje, ki je že spoznalo veselje življenja in grozo smrti, je kruto; ubiti pa zarodek, nezmiseln klobčič krvi in mesa . . ."

Nenavadno čuvstvo je prevzelo Lido. Najprej jo je bilo hudo sram, tako sram, kakor da bi jo celo slekli do nagega in rili z okornimi prsti po najbolj skritih delih njenega telesa. Strah jo je bilo pogledati brata, da bi oba ne umrla od sramu. Toda Saninove sive oči niso utripale, ampak so gledale jasno in trdo, glas mu ni trepetal, ampak mu je bil miren, kakor da bi izgovarjal najnavadnejše besede, ki se sploh ne razlikujejo od drugih. In pod neupogljivostjo teh besed se je sramežljivost razblinila, izgubila moč in nekako celo tudi zmisel. Lida je videla, kako globoko izvirajo te besede in je celo začutila, da nima niti ona sama ne sramu ne strahu. Tedaj se je pa prestrašila svojih misli in se v obupu prijela za senca ter pri tem zamahnila z lahkimi rokavi kot prestrašena ptica s perutmi.

"Ne morem . . . jaz ne morem!" je prekinila. "Mogoče je tako tudi res, mogoče . . . ampak jaz ne morem . . . to je grozno!"

"Ne moreš, no, dobro . . ." je padel Sanin pred njo na kolena in ji tiho vlekel roki od obraza; "potem bomo skrivali . . . Jaz bom naredil tako, da bo šel Zarudin odtod, ti pa . . . se omožiš z Novikovim in boš srečna . . . Saj vem, če se ne bi pojavilo to lepo žrebe od častnika, bi se ti zaljubila v Novikova . . ."

Pri imenu "Novikov" se je zablesketalo v Lidini duši nekaj svetlega in milega kot luč. Ker jo je Zarudin napravil tako nesrečno in ker je čutila, da Novikov tega ne bi napravil, se je Lidi za hipec zazdelo, kakor da bi bilo vse to enostavna in popravljiva pomota in da ni v njej nič groznega; sedaj bo vstala, šla, nekaj rekla, se zasmejala in življenje se bo zopet razgrnilo pred njo v vseh svojih solnčnih barvah. Zopet bo lahko živela, zopet bo ljubila, samo da bo veliko bolje, močneje in čisteje. — Takoj se je pa zopet zavedla, da to ni mogoče, da je ona že umazana in povaljana po nevredni in nezmiselni razuzdanosti.

Nenavadno surova, malo ji znana beseda, ki je ni nikdar izgovorila, ji je vzklila v spominu. S to besedo se je z bolestnim užitkom ožigosala kot s krepko zaušnico in se je sama prestrašila.

"Moj Bog . . . Ali je res tako daleč, ali sem res tisto? . . . Seveda, seveda . . . tisto, prav tisto . . . Tu imaš! . . ."

"Kaj govoriš!" je obupno šepnila bratu; mučno je je bilo sram svojega zvonkega in kot vselej krasnega glasu.

"Kaj pa naj sicer?" je vprašal Sanin in gledal od zgoraj doli njene lepe, razmršene lase nad sklonjenim, belim vratom, po katerem se je premikal lahek, zlat solnčni žarek, ki je pridrsnil med listjem.

Hipoma ga je enostavno postalo strah, da se mu je ne bo posrečilo pregovoriti in da bo ta lepa, solnčna, mlada ženska, ki bi lahko osrečila mnogo ljudi, odšla v nezmiseln nič.

Lida je onemogla molčala. Skušala je zatreti v sebi zaželjeno upanje, ki je proti njeni volji prežemalo vse njeno drhteče telo. Zdelo se ji je, da po vsem tem, kar se je zgodilo, ni sramotno samo čakati, ampak tudi želeti si življenja. Toda mogočno, solnca polno, mlado telo je odbijalo te spačene, slabe misli kakor strup in ni hotelo priznati negodnega ploda za svojega.

(Se nadaljuje.)

Kitajske bolničarke na poti v vojaško bolnišnico.

Montana Kid

Jack London

2

"Od tamle se bližajo ledeni vali," si je dejal sam pri sebi. Opazil je potnike, ki so s pol ducatom sanmi brodili vodo in ki so najbrže potovali po reki navzgor v Dawson. Potovanje po reki je bilo sedaj dan za dnem bolj nevarno in potniki so hiteli na vso moč, da čimprej dospejo do otoka. Eden potnikov je bil oslepel od snega. Privežan je bil za sani in prav nerodno je homotal za njimi. Bili so sami krepki, mladi ljudje. Rašasta je bila njih obleka in bili so trudni. Montana Kid si jih je dobro ogledal in je kaj kmalu spoznal, da niso njegove baže.

"Halo! Kaj je novega v Dawsonu?" so spraševali in si ogledovali sedaj Donalda, sedaj Davyja, sedaj Kida.

Takole prvo srečanje v divjini ni prav nič ceremonijalno. Pogovor se je kmalu zasukal na obče zadevo in kar po vrsti so si pripovedovali novice iz obeh koncev dežele. Prišleci so bili s svojimi novicami kmalu pri kraju. Zimo so pretolkli v Minooku—tisoč milj dalje ob reki, kjer se ničesar posebnega ne zgodi. Montana Kid pa je prišel baš iz primorja in ko so postavljali šator, so ga neprestano obsipali z vprašanji o obljudenem svetu, od katerega so bili vse leto odrezani.

Oster vrišč jih je nenadoma zapodil na breg. Voda na ledeni površini se je poglobila in led, zajet od spodnje in zgornje strani, se je boril, da bi se oprostil trdih klešč obrežja. Z bobnenjem in hruščem so se lomile razpoke in zrak je bil nasičen od tega ostrega prasketanja.

Od zgornjega toka sem sta drvela na ledeni plošči, ki še ni bila pod vodo, z eno samo vprego dva moža. Kmalu ju je dosegla voda in skušala sta jo prebresti. Led se je drobil pod njihovimi stopinjami in plošče so se postavljale pokoncu. Skozi odprtine je vrela voda in kmalu jima je segala do trebuha. Pse in sani je odnesla. Moža pa sta po dolgem trudu vendarle dosegla otoka in Montana Kid jima je prvi priskočil na pomoč.

"Naj me pri priči obesijo, če ni tole Montana Kid!" je vzkliknil možakar, ki ga je Kid vlekel na breg. Imel je rdečo srajco jezdeče policije in dvignil je roko v pozdrav.

"Vabilo imam zate, Montana Kid," je dejal in privlekel bel papir iz prsnega žepa. "Upam, da mi ne boš delal preglavic in da boš šel rad z menoj!"

Montana Kid se je ozrl na razdivjano ledeno reko in skomignil z rameni. Policist, ki je sledil njegovemu pogledu, se je smehljal.

"Kje so psi?" je vprašal drugi.

"Gospoda moja, to je Jack Sutherland, lastnik eldorada št. 20," je predstavil policist svojega tovariša.

"Pa ne Sutherland iz leta 1892?" je vprašal slepec in se neokretno tipal bliže.

"Da, tisti!" Sutherland mu je stisnil roko.

"Pa vi?"

"Oh, jaz sem poznejši letnik, pa se spominjam vaše povesti iz časov, ko sem lovil lisice." Obrnil se je k svojcem in dejal: "Tovariši, to je Sutherland, Jack Sutherland, ki je bil nekoč najboljši golman univerze. Hej, zlatokopci, objemite ga! Sutherland, tu pa je Greenwich—je bil tudi golman pred dvemi leti!"

"Da, čital sem o tem," je dejal Sutherland in mu prožil roko. "In spominjam se vaše krasne igre."

Po zagorelem licu Greenwicha se je razlila sramežljiva rdečica in kar v zadregi je bil malce.

"To pa je Matevž iz Bergeleya. V naši družčini jih je tudi nekaj iz vzhodnih univerz. Pridite semkaj! Tu je Sutherland! Jack Sutherland!"

Pa so se ga oklenili in ga vlekli k šatoru, kjer so mu dali suhe obleke in nešteto skodelic črnega čaja.

Za Donalda in Daya se ni nihče zmenil. Pričela sta kvartati. To jima je bila vsakdanja večerna zabava. Montana Kid je šel s policistom v kočo.

"Sedaj pa le hitro nekaj toplega na telo!" je dejal Kid in mu ponudil nekaj perila iz svoje skromne zaloge. "No, in pri meni boš moral spati!"

"Reči moram, da nisi napačen dečko!" je menil policist, ki si je oblačil Kidove nogavice. "Žal mi je, da te moram odvesti nazaj v Dawson. Pa menim, da ne bodo pretrdi s teboj."

"Pa ne tako hitro!" Montana Kid se je smehljal — toda ta smehljaj je izražal nekaj posebnega. "Še nismo prišli od tod. Kadar odrinem, bom krenil po reki navzdol in kakor vse kaže, me boš spremljal!"

"Ne boš, Jaka, če kaj vem!"

"Pojdiva ven, pa ti bom pokazal! Ta dva idiota sta si sama skopala svoj grob na tem otoku." Menil je oba Škota. "Zakaj sta se neki tu naselila?! Na, tobak, in si natlači pipo, tovariš! Je prav izboren tobak. Uživaj življenje, dokler ga imaš. Veliko pip itak ne boš več pokadil."

Policist se je čudil tem besedam, pa tudi oba Škota sta prekinila igro in sta jima sledila. Ko so možje iz Minooka opazili, kako kaže Kid sedaj po reki navzgor, sedaj po reki navzdol, so pristopili.

"Kaj je?" je vprašal Sutherland.

"Nič posebnega," je hladnokrvno odgovoril Kid. "Ah, doživeli bomo pač malo peklenskega ropota. Poglejte tamle ovinek! Tam se bo nagrmadilo milijon ton ledu. In tudi tamle zgoraj se bo led zajezil. Če se bo zgornji jez prelomil, spodnji pa obdržal—puf!" Z roko je napravil dramatično gesto preko otoka. "Milijon ton!" je zaničljivo dostavil.

"Pa naša drva?" je vprašal Davy.

Montana Kid je napravil isto gesto preko otoka in Davy je pričel tožiti: "Več mesecev sva se mučila. To ne sme biti res! Človek, to se ne sme zgoditi! Ti si se le šalil. Ah, reci, da je bila to le šala!"

Montana Kid pa se je le trdo in ostro zasmejal in se obrnil na peti. Tedaj se je vrgel Davy nad drva in jih kot obseden pričel metati z brežine.

"Pomagaj mi, Donald!" je zaklical. "Ali mi ne boš pomagal? Toliko časa sva se mučila! In vožnja v domovino!"

Donald ga je zgrabil za ramo, tresel ga je, pa se ni hotel odtrgati od drv. "Ali nisi slišal? Milijon ton—in otoka ne bo več!"

"Sedaj pa nehaj, človek!" je dejal Donald. "Saj si vendar nor! Prav zares nor!"

Davy pa je metal drva. Donald je bredel nazaj h koči, si opasal svoj in Davyjev pas za denar in odšel na rtič, kjer je mogočen borovec prerastel vsa drevesa na otoku.

Mož pred kočo je slišal udarce njegove sekire in se je smehljal. Greenwich se je vrnil z drugega konca otoka in jim pojasnil, da so zajeti. Bilo je nemogoče, dospeti na drugi breg preko stranskega rokava. Slepi mož iz Minooke je pričel peti in drugi so povzeli:

Povejte, je li torej res?
Je li jasno vam?
Ne verujete vsi? On laže?
Povejte, je li torej res?

"To je grešno!" je vzdihnil Davy, ko jih je videl, kako so plesali v svetlobi poševnih solnčnih žarkov. "In ves moj dobri les bo uničen!"

Je li torej res?

je odmevalo in bilo je kakor posmeh njegovi tožbi.

Hrup na reki je polagoma ponehal in nastala je tesna tišina. Led se je odtrgal od brega in se dvignil nad vodo. Naglo in brez hrupa se je dvignil dvajset čevljev visoko in mogočne ledene plošče so se zaletavale v breg. Spodnji, nižji del otoka je bil že pod vodo. Potem je pričela vsa bela masa brez napora držati po reki navzdol. Hrup pa je naraščal s hitrostjo ledu in kmalu se je ves otok tresel od silovitih sunkov plavajočega ledu. Pod silnim pritiskom so se mogočne, več sto ton težke ledene plošče metale v zrak kakor grahova zrna. Silna buka pa je naraščala in možje so si morali kričati v ušesa, če so se hoteli razumeti. Včasih so slišali hrup tudi s stranskega toka. Otok se je zamajal, ko je butnila ogromna ledena plošča v srednji del otoka. Izruvala je ducat borov s koreninami vred. Potem se je zasukala tako, da je bilo na površju njeno blatno dno in je splavala naravnost h koči. Spotoma je rezala brežino in drevesa kakor ogromen nož. Z enim samim koncem se je dotaknila koče, pa se je že sesulo tramovje kakor žigice in poslopje se je zrušilo kakor mala igračka.

"Trpljenje mnogih mesecev in vožnja v domovino!" je stokal Davy, ko sta ga Kid in policist vlekla s skladovnice drv.

"Čakaj no, saj boš imel dovolj prilike za povratek!" je brundal policist, mu prislonil prav pošteno zaušnico ter ga zalučal kar preko glave na varen prostor.

Donald, ki je čepel v vršičku borovca, je videl, kako je ledena plošča pobrala drva, ki so splavala po reki navzdol. Tedaj pa se je ves ta ledeni tok malce umiril, kakor da se je že zadovoljil z nesrečo, ki jo je dosedaj povzročil. Tok se je hitro znižal v prvotno lego in hitrost ledu je pojenjala. Hrup je ponehal in slišali so Donalda, ki jim je klical, da naj se ozro v smeri toka. Kakor je Kid prorokoval, tako se je zgodilo. Led med otoki se je pričel pomikati in stvoril je mogočen jez, ki je segal od brega do brega. Pritok se je ustavil in voda, ki ni mogla odtekati, je pričela naraščati. Vedno bolj se je dvigala. Možje so že do kolen stali v vodi in so plavali k ruščvinam koče. Tedaj pa se je voda nenadoma umirila in ni ne naraščala ne padala.

Montana Kid je zmajal z glavo: "Zgoraj se je led zasidral in ne bo ga navzdol."

"Sedaj pa samo, kateri jez se bo prvi razletel!" je dodal Sutherland.

"Seveda!" je potrdil Kid. "Če gre zgornji jez k hudiču, smo izgubljeni. Temu se ne more ničesar zoperstaviti."

Možje iz Minooka so se obrnili vstran, ne da bi kaj rekli. Kmalu pa so zopet pričeli peti veselo študentovsko pesem.

Strnili so se okoli Kida in policista in ta dva sta se hitro znašla v ritmu vesele popevke.

"Ah, Donald, ali mi nočeš pomagati?" je zaplakal Davy ob vznožju drevesa, na katerega je splezal njegov prijatelj. "Ah, Donald, Donald, ali mí nočeš pomagati?" Plakal je in roke so mu krvavele, ko je poskušal splezati na drevo. Donald pa je nepremično strmel na reko in zdajci je zadonel glas, trepetajoč od strahu in groze: "O bog, prihaja!"

Do kolen so stali možje v ledeni vodi. Potem so se prijeli možje iz Minooka, Montana Kid in policist za roke in so zapeli tisto strašno bojno pesem republike. Glasovi pa so utonili v strahovitem trušču, ki se jim je bližal.

In tako je bilo Donaldu dano, da je videl tisto, kar ne more doživeti noben človek, ne da bi poginil. Mogočen jez ledu se je zagnal preko otoka in je pobral s seboj drevesa, pse in može. Kakor da bi narava zadobila drug obraz. Vse to je videl za hip iz svojega visokega sedeža. Potem pa se je drevo zamajalo in tudi on je izginil v ledenem vrtincu.

Konec.

Razni mali oglasi

STALNO DELO
"Lathe" mehaniki v mali delavnici.
2944 W. Lake St.—prvo nadstr.

"DESK CLERK & HOUSEKEEPER"
8 ur na dan—6 dni. Proste nedelje.
Izvrstna plača. Sobe s kopalnico.
Nič "switchboarda". Brez obzira na starost.
2109 W. North Ave.

MOŠKE POTREBUJEMO
ZA TISKARSKE PLATE
INDUSTRIJO
Vlivarje voska v elektrotype oddelku.
Pribijalce plat
Operatorje za odtisk prufov
Zavijalce v odpošiljatelskem oddelku.
Moške, ki poznajo mesto, za določitev dovažanja s truki in raznašalce.
Dobra plača, stalno delo.
PONTIAC
812 W. Van Buren St.

Razni mali oglasi

POTREBUJEMO DELAVCE
Machine Shop Hel
VOJNO POTREBNO DELO
DOBRA ZAČETNA PLAČA
Dobra bodočnost in
STALNO DELO
PRECISION PARTS
MFG. CO.
2807 So. Michigan Ave

HIŠNIK - JANITOR
45 do 50 let star
5 noči v tednu—40 ur dela.
Plača 85 centov na uro.
Oglasite se pri hišniku.
BRAGNO & CO.
2607 W. Monroe S

OPERATORJI
za šivalne stroje n
gonilno silo
Robljenje, skončavanje. Stroji z e
ali dvema iglama. Stalno. Dob
plača. Moderna, čista tovarna. I
alno delavno stanje. Izkušenost n
potrebna. Mi vas naučimo in ob
nem plačamo.
M. SNOWER & CO
361 Chestnut St.

"PETS PIGEON"—
HRANA
Predvojne vrste tekmujoča hra
z maple grahom, vetch, flint koru
ali American #2 rumena koru
Poljski grah, $15.00 sto funtov
$5.00—25 funtov.
Plačate in odnesete.
Albert Angel Jr. Co.
5814 So. Western Ave.
HEMLOCK 9845

TISKARNA S.N.P.J.
sprejema vsa
v tiskarsko obrt spadajoča dela
Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, čamike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih . . . . . .
VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ, DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI
. . . . Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
. . . . Cene zmerne, unijsko delo prve vrste
Pišite po informacije na naslov:
SNPJ PRINTERY
2657-59 S. Lawndale Avenue - - Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assesmentu $1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado $6.00		Za Chicago in okolico je $7.50	
1 tednik in	4.80	1 tednik in	6.30
2 tednika in	3.80	2 tednika in	5.10
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.90
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.70
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.50

Za Evropo je $9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ.
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $ ____

1. Ime ____ Čl. društva št. ____
Naslov ____

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2. ____ Čl. društva št. ____
3. ____ Čl. društva št. ____
4. ____ Čl. društva št. ____
5. ____ Čl. društva št. ____

Mesto ____ Država ____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐